

Forsikringsvindel og personvern

Møte i Den norske Forsikringsforening 27. november 2013

Øystein Flagstad

Personopplysningsloven - behandlingsgrunnlag

- Grunnvilkår for behandling av personopplysninger i personopplysningsloven § 11
- Behandling av personopplysninger krever behandlingsgrunnlag i pol. § 8
- For sensitive personopplysninger må dessuten ett av vilkårene i pol. § 9 være oppfylt

Formålet med personopplysningsloven

Formålet med denne loven er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger.

Loven skal bidra til at personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger.

- Legge vekt på formålet ved tolkningen av personopplysningslovens øvrige bestemmelser

EMK Art. 8

- 1. Everyone has the right to respect for his **private and family life**, his home and his correspondence.*
- 2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is **in accordance with the law** and is **necessary in a democratic society** in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.*

- Bare innskrenkninger som er nødvendige, er lovlige
- Gir anvisning på en interesseavveining

Hva er personopplysninger? (pol. § 2)

I denne loven forstås med:

1) personopplysning: opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson,

2) behandling av personopplysninger: enhver bruk av personopplysninger, som f.eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter,

Sensitive personopplysninger § 2 nr. 8)

8) sensitive personopplysninger: opplysninger om

a) rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning,

b) at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling,

c) helseforhold,

d) seksuelle forhold,

e) medlemskap i fagforeninger

Grunnkrav til behandling av personopplysninger (pol. § 11)

Den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene som behandles

a) bare behandles når dette er tillatt etter § 8 og § 9, (...)

Behandlingsgrunnlag – pol. § 8

*Personopplysninger (jf. § 2 nr. 1) kan bare behandles dersom den registrerte har **samtykket**, eller det er **fastsatt i lov** at det er adgang til slik behandling, eller (...)*

Behandlingsgrunnlag – pol. § 8 (forts.)

(...) behandlingen er **nødvendig** for

- a) å oppfylle en **avtale med den registrerte**, eller for å utføre gjøremål etter den registrertes ønske før en slik avtale inngås,
- b) at den behandlingsansvarlige skal kunne oppfylle en **rettslig forpliktelse**,
- c) å vareta den registrertes vitale interesser,
- d) å utføre en oppgave av allmenn interesse,
- e) å utøve offentlig myndighet, eller
- f) at den behandlingsansvarlige eller tredjepersoner som opplysningene utleveres til kan vareta en **berettiget interesse**, og **hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen**.

Lovhjemmel

- Behandling av personopplysninger er nødvendig og ønskelig i mange tilfeller (jf. Interesseavveiningen)
- Naturlig at lovgiver foretar slike avveininger
- Likevel blir personvern hensyn ofte ikke tilstrekkelig regulert i sektorlovgivning

FAL § 8-1 / FAL § 18-1

Ved oppgjør skal sikrede gi selskapet de opplysninger og dokumenter som er tilgjengelige for sikrede, og som selskapet trenger for å beregne sitt ansvar og utbetale erstatningen.

Dersom selskapet ber om samtykke til innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra en tredjeperson, skal samtykket begrenses til det som trengs på hvert trinn i saken. Samtykket skal oppfylle kravene i personopplysningsloven § 2 nr. 7.

(...)

- Jf. også FAL § 8-2/18-2

Erstatningen skal utbetales så snart selskapet har hatt rimelig tid til å klarlegge ansvarsforholdet og beregne erstatningen

Samtykke

- Skal være «frivillig, uttrykkelig og informert» etter personopplysningsloven § 2 nr. 7.
  - Neppe praktisk mulig å innhente samtykke dersom man mistenker svik
  - Vidtgående forhåndssamtykker vil kunne være ugyldige
  - (Ref. også samtykke til innhenting av sensitive personopplysninger fra tredjemann etter FAL §§ 8-1/18-1)

Interesseavveiningen i § 8 f)

- Kun der observasjon er «nødvendig»
- Er interessen i å avdekke svik en «berettiget interesse»: Ja
  - Selskapets interesse/forsikringsfellesskapets interesse
  - Ref. selskapets plikt til vurdering etter FAL
  - Samfunnsinteressen
    - Hvor tungtveiende er interessen?
- Avveining mot forsikringstakerens personvern
  - Vil personvern hensyn alltid ha forrang, slik at observasjon aldri er lovlig?
  - Min mening: Interesseavveiningen må foretas konkret i hvert enkelt tilfelle
    - Hvor sterk er mistanken om svik?
    - Hvor intensiv er observasjonen? Privat område?

Sensitive personopplysninger – pol. § 9

Sensitive personopplysninger (jf. § 2 nr. 8) kan bare behandles dersom behandlingen oppfyller et av vilkårene i § 8 og

a) den registrerte samtykker i behandlingen,

b) det er fastsatt i lov at det er adgang til slik behandling,

(...)

e) behandlingen er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare et rettskrav,

(...)

«nødvendig for å (...) forsvare et rettskrav»

- Forarbeidene: (...) *forsikringssselskapets behandling av opplysninger om en forsikringstakers helsetilstand for å ta stilling til om forsikringstakeren har krav på yrkesskade-forsikring.*
- Eksempel nevnt i kommentaren på Gyldendal rettsdata: Forsikringssselskapers behandling av sensitive personopplysninger som er nødvendige for å avgjøre kravet
- Min mening: Hvis observasjon er nødvendig for å avgjøre kravet, er den hjemlet i pol. § 9 e).

Observasjon som bevis i sivil sak

Tvl. § 22-7. Forbud mot bevis framskaffet på utilbørlig måte

Retten kan i særlige tilfeller nekte føring av bevis som er skaffet til veie på utilbørlig måte.

- Hovedregel i norsk sivilrett: Fri bevisføring og fri bevisvurdering
- Tvl. § 22-7 representerer et snevert unntak

RG-2011-321 (Søppelkjører – kjennelse 3.10.2011)

- Bruk av GPS-opplysninger i en arbeidsrettssak
- Lagmannsretten fant at bruken av personopplysningene var i strid med personopplysningsloven og derved skaffet til veie på utilbørlig måte
- Lagmannsretten tillot likevel beviset fremmet
  - Krenkelsen lite alvorlig
  - Opplysningene var allerede kjent for arbeidstaker
  - Bruk av GPS-data mindre belastende enn bruk av lyd og bilde

LE-2013-070319 (Kjennelse 14.10.2013)

- (Gjensidige forsikring): Begjæring om bevisavskjæring av ble ikke tatt til følge
  - Erstatningskrav på nesten 5 MNOK
  - Konkrete mistanker
  - Forsikringsbedrageri er et alvorlig samfunnsproblem
  - Viktig også for saksøker at saken er tilstrekkelig opplyst
  - Observasjoner skjedde på arbeidsplassen, og ikke i hjemmet eller i forbindelse med private gjøremål
  - Utendørs områder som er tilgjengelige for allmennheten
  - 9 korte sekvenser fra ankomst/avgang fra arbeidsplassen, og enkelte bevegelser inne på byggeplassen, samlet varighet på rundt 10 minutter
- Fremleggelse av bevis innebærer ikke en krenkelse av tungtveiende integritets- eller personvern hensyn.

Kontaktinformasjon

Advokatfirmaet Grette DA

Filipstad Brygge 2

Postadresse:

Postboks 1397 Vika, 0114 Oslo

Tlf.: 22 34 00 00

Faks: 22 34 00 01

E-post: firmapost@grette.no

www.grette.no

